

Datum	29 juni 2021
Onderwerp	Evaluatie pilot preventieve bestrijding processierups 2020
Zaaknummer	Z20 - 219862
Documentnr.	UIT/21 - 435392

Inleiding

In 2018 en 2019 is er een toename van de eikenprocessierups geconstateerd in Vught. Het aantal meldingen door overlast steeg daardoor exponentieel. De overlast wordt met name veroorzaakt door de brandharen van de eikenprocessierups die gevaarlijk zijn voor mens en dier. Reden om in 2020 een pilot uit te voeren gericht op een preventieve bestrijding van de eikenprocessierups. Met deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de resultaten van deze pilot.

Voorgeschiedenis

In de raadsvergadering van 12 maart 2020 stemde u in met de pilot om de eikenprocessierups, in bebouwd gebied, in 2020 preventief te bestrijden met nematoden (aaltjes) en daarvoor een budget van € 65.000,- beschikbaar te stellen. Met de raadsinformatiebrief van 7 april 2020 informeerden wij u over de te nemen maatregelen.

Inhoudelijk

De pilot was gericht op het in een vroegtijdig stadium reduceren van de plaagdruk en daarmee de gepaarde overlast door brandhaarden te beperken. Preventieve bestrijding is het bespuiten van de eik als de rupsen nog jong zijn. In de eerste drie stadia heeft de rups nog geen brandharen. Als de preventieve behandeling slaagt, wordt voorkomen dat de rups brandharen krijgt en daarmee is de overlast dat jaar succesvol bestreden.

Voor de preventieve bestrijdingen gebruikten we buiten de bebouwde kom al het bacteriepreparaat Xentari. Binnen de bebouwde kom vond nog geen preventieve bestrijding plaats. In 2020 maakten we met name in de bebouwde kom gebruik van nemathoden. Hoewel er nog de nodige discussie is over de nadelige effecten van preventieve bestrijding op de biodiversiteit zijn specialisten het er over eens dat een bacteriepreparaat minder selectief is dan nemathoden. Wat dit betekent voor de biodiversiteit vraagt verder onderzoek. Op bepaalde locaties werd en wordt vanwege aanwezigheid van vlinders dan ook niet gespoten.

Cijfers

Vanuit het meldsysteem is een vergelijking gemaakt tussen het aantal klachten in 2019 en 2020. In 2019 werden er 900 meldingen gedaan van overlast door eikenprocessierups, in 2020 is dit aantal fors afgenomen tot 507 meldingen.

Verschillen in methode

In 2020 is er meer aandacht besteed aan de (methode van) bestrijding dan in 2019. Het toepassingsmoment bij het gebruik van nemathoden dient nauwkeuriger gekozen te worden dan bij het bacteriepreparaat. Hierop waren we alert waardoor de bestrijding op het meest optimale moment en omstandigheden heeft kunnen plaatsvinden. In 2019 is op een kleinere schaal

bestreden met enkel Xentari. In 2020 is tweemaal gespoten zowel met Xentari als met nematoden, binnen de bebouwde kom met nematoden, buiten de bebouwde kom met Xentari.

Vanuit visuele waarnemingen bleken het aantal nesten wel ongeveer gelijk met voorgaand jaar, echter zijn de nesten in omvang een stuk kleiner. Hierdoor levert een nest per saldo minder overlast op (minder brandharen). Belangrijke constatering is dat met name uit het buitengebied (bijv. Esschescheweg) minder meldingen zijn binnengekomen.

Beide middelen zijn voldoende effectief gebleken. Hieruit kan worden opgemaakt dat bestrijding met Xentari hetzelfde effect biedt tegen lagere kosten. De neveneffecten van beide middelen op overige fauna en de lange termijn effecten dienen nog te worden bekeken. Hiervoor kan worden geput uit de informatie van het landelijke kennisplatform processierups (www.processierups.nu).

Alternatieven

In 2020 zijn op een aantal plekken nestkasten gehangen om de natuurlijke vijanden van de processierups (sluipwesp en sluipvlieg) te stimuleren. Deze kasten worden nog gemonitord. Daarnaast worden ook landelijke proeven met inzet van natuurlijke vijanden gemonitord. Het effect is daardoor nog niet in beeld.

Ook is een proef gedaan in het buitengebied om nesten te fixeren met lijm. Met lijm spuiten is praktisch lastig uitvoerbaar en is daarom niet de oplossing gebleken. Enkel bij speeltuinen biedt het een snelle oplossing omdat de prioriteit daar hoger ligt. Op alle overige locaties is en blijft wegzuigen van de nesten de beste oplossing.

Mogelijke verbeterpunten

Meldingen komen op verschillende manieren binnen. Telefonisch of digitaal. De bomen waar de melding over gingen worden gemarkeerd voor de bestrijder. Het is lastig gebleken gezien de vaak gebrekkige locatieaanduiding om in het veld de betreffende boom te vinden. Een specifiekere vragenlijst in het meldsysteem zou hiervoor een oplossing kunnen bieden. Een interactieve kaart waarop aan te geven is waar het nest zich bevindt zou hiervoor een mogelijke oplossing zijn. Een melder weet dan ook meteen of er van hetzelfde nest al een melding is gedaan. Nu komen er vaak meerdere meldingen over één nest binnen. Op die wijze kunnen bomen ook gestaffeld worden, zodat er efficiënter kan worden gewerkt in de curatieve bestrijding.

Landelijke resultaten plaagdruk

Informatie van het landelijke kennisplatform processierups (www.processierups.nu) leert:

“De eikenprocessierups heeft in 2020 voor beduidend minder problemen gezorgd dan in het piekjaar 2019. Dit is in lijn met de afname van het aantal gevangen vlinders in de monitoring in 2019. Dat komt onder andere doordat er beduidend minder rupsen waren. In juni 2020 meldden we op basis van een inventarisatie van tienduizend niet preventief bespoten eiken dat 30 procent was aangetast door eikenprocessierupsen. In 2019 was de besmettingsgraad 55 procent. Inmiddels blijkt uit inspectiegegevens van uiteindelijk 36.000 onbespoten bomen dat 33 procent is aangetast. Dit is dus een substantieel lager aantal dan in 2019. Ook de preventieve bestrijding heeft bijgedragen aan de beheersing van de overlast in 2020. Van de bomen die preventief bespoten waren met nematoden of een bacteriepreparaat bleek maar 15 procent van ruim 36 duizend geïnspecteerde bomen aangetast en waren de nesten beduidend kleiner dan op onbespoten bomen.

Naast dat er beduidend minder rupsen waren, bleken ook de weersomstandigheden tijdens de overlastperiode dit jaar gunstiger te zijn dan vorig jaar. Kenmerkend voor de laatste weken van juni 2019 was dat zeer hoge temperaturen in combinatie met stormachtige wind voor veel overlast zorgden voor passanten, recreanten en directe omgeving, door het verwaaien van grote hoeveelheden brandharen en zelfs van grote losse nesten uit de bomen. Ook dit jaar was juni een zeer warme maand, maar bleef de harde wind achterwege. In augustus waaide het van tijd tot tijd (zeer) hard, maar toen waren de nesten door de verpoppingsfase al samengetrokken, waardoor het verwaaien van nesten en brandharen minder risico's opleverde voor de directe omgeving."

Standpunt / Besluit college van B en W

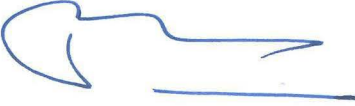
We concluderen dat de aanpak in 2020 in eerste oogopslag positief uitpakt heeft. Er is een afname van ruim 40 procent van de klachten. Echter is er landelijke een dalende lijn waar te nemen m.b.t. plaagdruk. Dit blijkt uit de landelijke cijfers aangetaste bomen. Onbespoten bomen van 55% in 2019 naar 33% in 2020 en van de preventief bespoten bomen is zelfs slechts 15% aangetast in 2020. Of de preventieve bestrijding in 2020 daadwerkelijk heeft geleid tot de afname van 40% van de klachten is daardoor niet objectief te beoordelen.

Nu er geen duidelijk effect meetbaar is en de inzet van nemathoden fors duurder is in vergelijking tot het bacteriepreparaat, is voor 2021 gekozen om eenmalig preventief te spuiten met het bacteriepreparaat Xentari (zowel buiten als binnen de bebouwde kom). Vervolgens wordt, waar nodig, ingezet op curatieve bestrijding. Ook zetten we in 2021 weer in op alternatieve (biologische) bestrijdingsmethoden die resultaat resulteren op de lange termijn. Hierbij valt te denken aan nestkastjes of gevarieerde overbegroeiing. Dit doen we vooruitlopend op de resultaten van de eerder genoemde monitoring.

Financieel

In totaal is in 2020 een bedrag van € 161.376 besteed aan de bestrijding van de eikenprocessierups. Aan preventieve bestrijding van de eikenprocessierups is € 72.578,- (€ 4.133 buiten bebouwde kom en € 68.445 binnen de bebouwde kom) besteed, aan curatieve bestrijding € 88.797,- (€14.600 buiten bebouwde kom, € 74.197 binnen bebouwde kom).

Burgemeester en wethouders van Vught,
de secretaris, de burgemeester,

drs. H.C. de Visch Eybergen R.J. van de Mortel